

Forarbejder til den nye danske Straffelov.

Bemærkninger om Brandstiftelsesparagraferne i Straffelovs-udkastene.

Af P. C. Poulsen.

Bestemmelserne om Brandstiftelse er i Straffelovskommissionens Udkast (K. U.) anført i det 39. Kapitel: Forbrydelser mod den almene Sikkerhed, i Professor Torps Straffelovsudkast (T. U.) i Kap. 17, der betegnes: Almenfarlige Forbrydelser. K. U. § 368 straffer den for Brandstiftelse, som forvolder Ildsvaade under saadanne Omstændigheder, at derved opstaar Fare for andre Menneskers Liv eller for Ødelæggelse i stort Omfang af fremmed Ejendom; Straffen er Strafarbejde til 12 Aar. Er Brandstiftelsen foretaget for at volde stor Ødelæggelse af fremmed Ejendom eller for at befordre Oprør o. l., eller har Faren for andre Menneskers Liv været nærliggende, er Straffen Strafarbejde fra 6 Aar indtil paa Livstid. T. U. omskriver i ringe Grad Regelen, nærmest for at pointere, at Gerningsmanden skal have Bevidsthed om Faren, der forsaavidt maa være indbefattet i Forsættet. De herhenhørende Regler er § 163, 1. Stk.: Den, som ved at bevirke Ildsvaade forvolder Fare for andre Menneskers Liv eller for udstrakt Ødelæggelse af fremmed Ejendom, straffes for Brandstiftelse med Arbejdsfængsel fra 1 til 12 Aar, og § 164: Er nogen af de i § 163 nævnte Handlinger foretaget for at forvolde udstrakt Ødelæggelse af fremmed Ejendom eller for at befordre Oprør o. l. eller har Gerningsmanden indset, at Faren for andre Menneskers Liv var nærliggende, er Straffen Arbejdsfængsel fra 4 til 16 Aar. — Ifølge

K. U. skyldes det udelukkende Hensynet til den historiske Tradition, at Brandstiftelse er gjort til Genstand for særskillig Behandling, medens T. U. dog ved Siden heraf fremhæver, at denne Ordning (der er i Modsætning til norsk Straffelovs) er naturlig, fordi Brandstiftelse i praktisk Vigtighed saa langt overgaar de andre herhen hørende Forbrydelser. Iøvrigt henholder Motiverne i T. U. sig saa godt som fuldstændigt til K. U., hvis Regler det som foran anført ogsaa har optaget i det væsentlige uforandrede.

Derimod er Udkastenes Forskelligheder fra den gældende Straffelov i formel Henseende — som ogsaa i Bemærkningerne til K. U. fremhævet — iøjnefaldende: Straffelovens Opregning af Brandstiftelsesobjekter (§§ 280 og 281: Hus eller Skib og de med Hus ligestillede Objekter, § 282: Skov etc., Forraad, Stakke, Hytter eller Skure og hermed ligestillede Objekter) er forladt, specielle Regler om Brandstiftelse i eget Objekt findes ikke, og en særlig Fuldbrydelsesregel som i Straffelovens § 283 er udeladt.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvor meget disse Forandringer i Realiteten betyder, maa det være Udkastenes Standpunkt, at Forskellen i Bestemmelsernes Rækkevidde tilstrækkeligt fremgaar af Bestemmelsernes Indhold, og de ledsagende Motiver beskæftiger sig kun lidet dermed. Jeg maa dog mene, at en nærmere Undersøgelse er nødvendig, allerede paa Grund af den i Udkastene benyttede abstrakte Udtryksmaade.

Bestemmelserne kræve, for at Brandstiftelse skal foreligge, to Ting: en Ildsvaade og en Fare. Kommentaren i K. U. til § 368 stiller ogsaa dette i Spidsen: den forsættelige Brandstiftelse, den alménfarlige Handling bestaar i at give Ild en saadan Magt, at Menneskeliv eller fremmed Ejendom i stort Omfang udsættes for Fare.

Det første Moment, Ildsvaaden, frembyder forsaavidt ingen særlig Tvivl for Forstaaelsen. Ordene »forvolder Ildsvaade« i § 368 svarer ligefrem til Motivernes »giver Ild en saadan Magt« og er paa en Maade oversat ved disse. K. U.

slutter sig her til Goos, Strafferettens specielle Del I, S. 587, hvorefter Ildsvaade er en Ildebrand, ved hvilken Mennesker enten slet ikke eller kun ved Hjælp af særegne Slukningsredskaber ere Herrer over Ilden, jfr. smstds. S. 600, hvor det om Virkningen og Fuldbyrdelsesmomentet hedder: Den Virkning, der udkræves til en Brandstiftelsesforbrydelse, maa, naar denne sættes i Foraarsagelse af Ildsvaade, være, at Ildsvaade i den ovfr. bestemte Betydning virkelig er tilvejebragt Saasnart Ildens Magt over Tingen er begyndt, foreligger den Virkning, Begrebet kræver*). Saaledes forstaaet vil det ses, at »Ildsvaade« foreligger ved enhver Ildebrand, altsaa ikke blot naar der sættes Ild paa et Udhus, hvorfra Ilden truer Gaarden i det hele, men ogsaa naar der direkte sættes Ild paa anden Mands Hus, selvom dette nedbrænder uden at true andet. Der har ogsaa i saa Fald været et Øjeblik, hvor Ildsvaade i Udkastenes Forstand, Ildens Overmagt, var tilvejebragt, og Fare for en stor Ødelæggelse forelaa.

Brandstiftelsesforbrydelsen er saaledes Genstand for en ideel Spaltning i to Elementer: et fareforvoldende, kaldet Ildsvaade, og et truet (Liv eller anden Mands Ejendom), og kræver altsaa forsaavidt to Objekter: et Ildsvaadesobjekt og et Fareobjekt. Med Hensyn til Ildsvaadesobjektet er enhver Fordring opgivet udover den, at det rent faktisk maa være et saadant, at Ilden deri kan faa Magt. At kræve yderligere anses for irrationelt, og Straffelovens Opregning af bestemte »Ildsvaadesobjekter« er derfor opgivet. Det bliver en Folge

*) Jeg tror, det er rigtigt, at der ved »Ildsvaade« tænkes paa en Ild eller en Skade af et vist større Omfang, men ganske det samme er formentlig Tilfældet med en »Ildebrand«.

Jeg kan ikke slutte mig til den benyttede Terminologi, idet jeg anser den af Straffeloven og ældre Love benyttede Betydning af Ordet Ildsvaade som Betegnelse for den uagtsomt fremkaldte Ildebrand for rigtigere. Ildsvaade kan vel tillige betegne Skade af Ild, men jeg tvivler dog paa, at det skulde være sproglig tilladeligt (hvad den foreslaaede Bestemmelse indbefatter) at tale om forsætligt fremkaldt Ilds Vaade paa egen Ting.

heraf, at Forbrydelsen kan være fuldbyrdet, naar der paa Løsore er sat Ild, som truer f. Eks. en Bygning, selv om Ilden ved Brandvæsenets Tilstedekomst slukkes, inden Bygningen er antændt. Fuldbyrdet vilde Brandstiftelsen da maaske ogsaa have været ved Antændelsen af den i H.R.T. 1867 pg. 56 ommeldte »Tørvekube«, der af H. R. (modsat O. R.) ikke antoges at kunne henføres til de i § 282 omhandlede Ting.

Det er af Vigtighed at fastholde det udviklede til Forstaaelse af, hvad Udkastene har for Øje ved det andet Moment: Faren. Modsætningen mellem Ildsvaades- og Fareobjektet er klart nok til Stede, naar Branden er anstiftet i eget Objekt. Det er givet, at den herfra maa true anden Mands Ejendom. Dette maa være nok, naar denne med Hensyn til Omfang og Værdi tilfredsstiller Ordene i Bestemmelsen, hvorimod det ikke kan kræves, at der skal være Fare for flere Menneskers Ejendom. Paa samme Maade er det, som det hedder i K. U., utvivlsomt, at Handlingen gaar ind under Udkastets Brandstiftelsesbegreb, naar Menneskeliv udsættes for Fare. Ogsaa her maa Fare blot for et enkelt Menneske være tilstrækkelig, selv om den foreslaede Lovregel holder sig til det mere alménfarligt lydende: andre Menneskers Liv. Men Dualismen mellem de to Elementer i Forbrydelsen er ogsaa til Stede, naar Brandstiftelsen sker umiddelbart paa anden Mands Ejendom (og Fare for Menneskeliv ikke er for Haanden). Det kræves altsaa her — som ellers — at Ildsvaaden skal true med Ødelæggelse af »fremmed Ejendom i stort Omfang« (eller som T. U. siger: med »udstrakt Ødelæggelse af fremmed Ejendom«). Om Meningen med dette sidste udtaler K. U.: »Er det kun Ejendom, der er udsat for Fare, bør den Skade, der kan befrygtes, være betydelig, ikke blot i Værdi, men ogsaa i Omfang. Er denne Belingelse ikke opfyldt, maa Reglerne om Ødelæggelse af fremmed Ejendom kunne gøre Fyldest, saaledes, hvor der sættes Ild paa en isoleret Høstak, eller hvor et Værdipapir opbrændes, selvom det er Tusinder værd.« Som det vil ses,

kræves det ikke, at der skal være Fare for fleres, endsige manges Ejendom, eller at Skaden skal true tilfældige, i Situationen indtrædende; men det er tilstrækkeligt, at den truende Skade er betydelig i Værdi og Omfang. Hvor betydelig, siges ikke, udover hvad der kan udledes af de anførte Eksempler. Af disse og det foran sagte fremgaar det imidlertid ogsaa modsætningsvis, at den, der afbrænder anden Mands isoleret beliggende Hus — selvom der ikke er Fare for Menneskeliv —, baade bevirker Ildsvaade og den fornødne Fare for fremmed Ejendom. Ændringen i Forhold til Straffeloven bliver herefter ikke saa betydelig, idet denne nævner de fleste tænkelige Objekter, og Forskellen bliver da nærmest, at der ikke efter Udkastene saaledes som efter Strfl. paa Forhaand er Præsumption for det fornødne med Hensyn til Værdi og Omfang.

At dette ogsaa er Bestemmelsens Mening, maa iøvrigt allerede være en Følge af, at den middelbare Brandstiftelse ikke kan antages at være i højere Grad Brandstiftelse end den umiddelbare. Det ses derhos, at Reglen om Ødelæggelse af fremmed Ejendom, K. U. § 313 (T. U. § 260), kun hjemler Straf af Arbejdsfængsel i højst 6 Maaneder (T. U. 1 Aar), og disse Straffe vil jo være ganske ufyldestgørende for f. Eks. Ildspaa sættelse paa en isoleret beliggende Bondegaard.

Jeg dvæler ved dette Forhold, fordi det viser, at Udkastene i Virkeligheden ikke begrænser Reglen til den almenfarlige Brandstiftelse, og dette er af den største Betydning til Vurdering af Reglen, saavel formelt som med Hensyn til dens positive og negative Indhold.

Formuleringen fremkalder, som det vil ses, ved sin Konstruktion det Indtryk, at der ved enhver under Bestemmelsen faldende Brandstiftelse foreligger en forsætlig Ild og en Fare, der maa godkendes som mere almen end den, Forslaget for at skabe et praktisk brugbart Brandstiftelsesbegreb i Virkeligheden har ladet være tilstrækkelig. Udtrykkene i K. U.: Ødelæggelse »i stort Omfang« af fremmed Ejendom er valgt for at rumme den almindelige Brandstiftelse,

der praktisk taget bestaar i, at et Hus eller en Gaard brændes af. Ombygningen af disse moderate Udtryk med de i T. U. benyttede er noget betænkelig, men tilsigter ingen Forandring, hvorom heller intet indeholdes i Motiverne til T. U. Bestemmelsens Dialektik, er paa en Maade blændende, og jeg er ikke i Tvivl om, at denne Egenskab har ført saavel K. U. som T. U. til en ikke tilsigtet Konsekvens med Hensyn til den kvalificerede Straf i K. U. § 368, 2. Stk., og i T. U. § 164. Naar det nemlig i Motiverne til K. U. hedder, at Udkastet ved Bestemmelsen om den skærpede Straf har stillet det Tilfælde i Spidsen, hvor det har været Hensigten at bevirke den Skade paa Ejendom, som Ulykken kan forvolde, men som ikke behøver at være tilsigtet for at gøre Forbrydelsesbegrebet anvendeligt, glemmes det formentlig, at denne Hensigt netop som Regel vil være til Stede ved almindelig Brandstiftelse, nemlig Hensigten til, at hele det Hus, Gerningsmanden har stukket Ild paa (bevirket »Ildsvaade« paa), skal gaa op i Luer. Men herved er den kvalificerede Straf netop aldeles ikke »bundet til de samme Forudsætninger som nu« (Mot. til K. U.), thi naar Strfl. § 280 taler om at forvolde en udstrakt Ødelæggelse, menes hermed en Ødelæggelse, der rækker ud i en vid Kreds (Goos, anf. Sted S. 606) og udover Gerningsmandens Hensigt ved den i § 281, 1. Stk., omhandlede normale Brandstiftelse. Efter Udkastenes hele Tendens kan der ikke være Tale om, at de have haft til Hensigt at forhøje Straffens Minimum for den almindelige Brandstiftelse fra 2 Aar til 6 Aar (T. U. 4 Aar). Forklaringen er den, at Udkastene i den første Bestemmelse anvender en særlig Konstruktion, i den anden taler det af den gældende Straffelov benyttede Sprog.

Bortset fra, at Straffeloven med visse Objekter (Hostakken, efter Omstændighederne vel ogsaa andre af de i Opregningen anførte Genstande, hvortil kommer de »andre lignende«) gaar noget vidt, synes det som foran bemærket, at de som Objekter anførte Ting som almindelig Regel maa tilfredsstille Udkastenes Fordring med Hensyn til den frem-

mede Ejendoms Omfang og Værdi. Omvendt faar af praktiske Grunde Frigørelsen fra Objekterne næppe i udvidende Retning nogen synderlig Betydning ved den umiddelbare Brandstiftelse.

Ved Brandstiftelse paa eget Objekt synes der derimod med Hensyn til den truende fremmede Ting at kunne forekomme en Udvidelse til Genstande, der ikke tidligere har været Brandstiftelsesobjekter. Disse er jo allerede nu ikke indskrænkede til enkelte omfangsrige Ting som Hus og Skib, men omfatter visse Samlinger af Løsøre; da disse imidlertid skal være direkte Objekter, er der væsentlig tænkt paa Ting, der egner sig til at antændes. Efter Udkastene er derimod Fare for Ødelæggelse i stort Omfang tilstrækkelig. Herefter vil formentlig den, der sætter Ild paa egen Gaard under saadanne Omstændigheder, at Forpagterens Heste og Kreaturbesætning staar i Fare for at brænde inde, gøre sig skyldig i Brandstiftelse, naar Besætningen er omfangsrig og værdifuld, og noget lignende maa gælde, naar der ved Ejerens Brandstiftelse i egen Ejendom er Fare for et stort og værdifuldt Varelager. Forskellen fra Straffeloven bliver vel næppe betydelig, idet Forholdet jo som Regel vil gaa ind under § 281: anden retstridig Hensigt, hvorom nogle nærmere Bemærkninger senere vil blive gjort.

Selve den nu flere Gange berorte, i Motiverne omtalte Fordring, at den truende Skade skal være betydelig ikke blot i Værdi, men ogsaa i Omfang, er ikke begrundet ved andet end de anførte Eksempler. Af disse synes Værdipapiret at falde ganske udenfor Tankegangen, da der jo her ingen »Ildsvaade« foreligger; det faar da nærmest Betydning til at understrege, at det er det rent rumlige, der ved Omfang tænkes paa, og at Lovregelens Ord »Ødelæggelse i stort Omfang« maa forstås i Overensstemmelse hermed. Tilbage bliver da den i Sandhed isolerede Høstak, som vel kan afgive Materiale til en Ild, Mennesker ikke kan kontrollere, men ikke har Omfang nok som Fareobjekt. Paa Forhaand skulde denne Fordring, at Faren skal have Hensyn til Ting

af stort Volumen, synes uberettiget. Fare behøver jo netop ikke at have noget legemligt Omfang. Ikke en Gang den særlig nævnte, som »utvivlsomt« almene betegnede Fare, Faren for Menneskeliv, har noget Omfang, Mennesket behøver jo ikke en Gang at brænde. Og erindres maa det — som foran udviklet —, at Faren jo ikke behøver at true videre, til anden fremmed Ejendom. Jeg ser ikke rettere, end at hele dette Krav hidrører fra, er et nødvendigt Led i Udkastenes Brandstiftelsesbegreb alene paa Grund af den nu saa hyppig nævnte Dualisme. Ved Spaltningen i Ilds-vaade — Fare er af tekniske Grunde, bl. a. for at opnaa en formentlig naturlig Bestemmelse af Fuldbyrddelsesmomentet. Fordringen om et Omfang af Betydning paa Forhaand opgivet overfor Ildsvaadeobjektet, idet Ildens Overmagt ikke kræver et stort Objekt. For at sikre, at de to Led tilsammentagne kan udgøre en hel Ildebrand, selvom det første Led ikke gør det, maa der derfor stilles Krav om et stort rumligt Omfang til det andet Led: Faren, da det ellers kunde risikeres, at det hele brændte ned til Grunden, uden at der havde foreligget, hvad den almindelige Opfattelse vil anerkende som en Ildebrand. Gaar man i Modsætning til den gældende Straffelov med K. U.-Motiverne ud fra, at en enlig Høstak ikke kan gøre Fyldest til en Ildebrand, kan den sikkert ikke blive tilstrækkelig, fordi et Gælds-brev af stor Værdi deri opbrændes. Men jeg ser herefter ikke rettere, end at Udkastene i det Tilfælde, hvor de har frafaldet Fordringen om et Omfang, nemlig naar der er Fare for andre Menneskers Liv, efter det anførte maa kunne komme til Anvendelse paa Begivenheder, som den almindelige Opfattelse og Udkastene selv ellers ikke vil have betegnet som Ildebrand, nemlig naar Faren for Menneskeliv truer umiddelbart fra Ilds-vaadeobjektet. Naar Høstakken er for lille til at give Stof til en Ildebrand, skulde det ikke synes at kunne gøre Gerningsmandens Handling til Brandstiftelse, at han burde have betænkt, at Røgteren plejede at sove til Middag i den og kunde staa i Fare for at omkomme, altsaa ogsaa til Brand-

stiftelse, selv om Manden er vaagnet og er gaaet sin Vej. Gerningsmandens Forhold synes — af Mangel paa Ildebrand — kun at burde kunne straffes under de samme Forudsætninger, under hvilke (uagtsomt) Manddrab og Ødelæggelse af Andenmands Ting straffes. Et andet Spørgsmaal er det, om K. U.-Motiverne eller Straffeloven har Ret i Opfattelsen af, om en Høstak har et tilstrækkeligt Omfang til en Ildebrand, hvorved bemærkes, at Straffeloven efter Forbindelsen Korn- og Høstakke formentlig nærmest har haft for Øje de meget store Stakke, som ogsaa benævnes Hæs, men at mindre Stakke jo falder ind under de følgende Ord om sær ringe Betydenhed og eventuelt anses med en lempet Straf.

Omvendt skulde det, hvis det er rigtigt, at Fordringen om Omfang ikke har anden Hjemmel end at sikre, at en virkelig Ildebrand faktisk kan komme til Eksistens, synes, at denne Fordring om et legemligt Omfang af Faren svæver i Luften, naar det første Led: Ildsvaaden, det fareforvoldende Element i sig selv tilfredsstiller dette Krav. Da Spaltningen er af ideel Art, kunde det synes, at dette aldrig kan blive Tilfældet, idet »Ildsvaaden« kan siges at være afsluttet, naar Ildens Overmagt er forhaanden, og Resten er Farens Realisation, dens Overgang til at blive Ødelæggelse. Men dette gælder ikke, naar der sættes Ild paa eget Objekt, og dette selv har et stort Omfang. Her begynder Farens Omsætning til stor eller udstrakt Ødelæggelse af fremmed Ejendom ikke i det Øjeblik, Ilden har Overmagt; det er maaske endda først under den paafølgende videre Brand, at den umiddelbare Fare for Naboejendommen opstaar, og forsaavidt kan det Gerningsmanden tilhørende Objekt siges at vedblive at fungere som »Ildsvaade«, som det vedbliver at være det første Led i Konstruktionen, det fareforvoldende Element. Jo stærkere man betoner den fra Ild truende F a r e som det essentielle ved Brandstiftelsen, des vanskeligere bliver det at begrunde, hvorfor Fremkaldelse af Fare for Ødelæggelse ved Ildebrand af betydelige Formuegoder tilhørende Anden-

mand ikke i alle Tilfælde er Brandstiftelse. I Anerkendelsen af, at Antændelsen af eget Hus er Brandstiftelse, naar den truer et enkelt Menneske, som befinder sig i Huset, ligger i Virkeligheden en Erkendelse af, at et stort Omfang af Faregenstanden er uforløst. Falder Faren for det enkelte Menneske ind under Begrebet, og er det rigtigt, at omfangsrigt og værdifuldt Løse i Gerningsmandens Hus ligeledes er et tilstrækkeligt Fareobjekt, synes det inkonsekvent, at det ikke skulde være Brandstiftelse ved Afbrænding af eget Hus at tilintetgøre Andenmands Formue i Diamanter, Penge eller Papirer (eller at fremkalde Fare for saadan Ødelæggelse ved Ildebrand).

Hvis det er rigtigt, at den til Grund for Udkastenes Konstruktion af Brandstiftelsesbegrebet liggende Tanke ikke hjemler Fordringen om en vis Udstrækning af den truede fremmede Ejendom, følger heraf, at den Udelukkelse af truede fremmede Interesser, særlig Forsikringens og Pant-havernes, der fremgaar af Formuleringen og sikkert ogsaa er tilsigtet, er vilkaarlig og ubegrundet. Det er tvertimod konsekvent at medtage det, at saadanne fremmede Interesser sættes i Fare ved en Ildebrand, under Brandstiftelsesbegrebet. — Virkelig Betydning faar dette vel kun ved Brandstiftelse paa eget Objekt, og dette fører da til, at naar Lovreglen er formet ikke ud fra en Konstruktion eller et Begreb (som Udkastenes Regel), men som en positiv Opregning af de praktisk forekommende Brandstiftelser (som Straffelovens), er en Sondring mellem Brandstiftelse paa anden Mands Ting og egne Ting allerede af denne Grund motiveret.

Udkastene maa vist i Virkeligheden siges at forstaa »Almenfare« paa den Maade, som jeg finder hos Liszt, hos hvem det i Lehrbuch des deutschen Strafrechts, S. 513 hedder: med Hensyn til fremmed Ejendom undergaar ved Brandstiftelse det sædvanlige Begreb en Omdannelse, idet Almenfare her betyder: Fare for en ikke bestemt begrænset Kreds af Genstande, selv om disse tilhører samme Ejer. Ogsaa ud fra denne Forstaaelse forekommer det mig kon-

sekvent og rigtigt at erkende, at naar Ejeren selv er Brandstifteren, er den Fare, der truer Panthaveren eller den, der skal erstatte hver enkelt Genstand, der brænder, og den større eller mindre Skade, af en Karakter, som ganske svarer til den, der truer Ejeren af fremmed Ejendom, naar der sættes Ild paa saadan.

Hvis man vilde angive en Dimension for, hvad der forstaas ved Ødelæggelse i »stort Omfang«, og derfor i Lovregelen vilde anføre Hovedeksemplet, vilde Straffen for Brandstiftelse herefter blive anvendelig paa den, der ved at sætte Ild paa eget eller anden Mands Hus eller iøvrigt ved at bevirke Brand, forvolder Fare for, at Mennesker eller anden Mands Ejendom eller Interesser af Betydning skal gaa til Grunde ved Ildebrand, altsaa en Regel, der i sit faktiske Omraade kommer Regelen i Fr. 26. Marts 1841 nær.

Dette er imidlertid ikke Indholdet af Bestemmelserne i Straffelovsudkastene, der som sagt maa antages at ville udelukke bl. a. Hovedtilfældet efter Strfl. § 281, 2. Stk.: Brandstiftelse for at besvige Assurance, og ejheller af Straffeloven, der ved Brandstiftelse i eget Objekt ikke lader Faren være tilstrækkelig, men kræver en videregaaende forbryderisk Hensigt; det er en aldeles sikker Fortolkning, at dette navnlig ogsaa er Meningen med Ordene: »anden retstridig Hensigt«, da ellers enhver Grænse vilde bortfalde, idet den ved Branden skete Fremkaldelse af Uro allerede maa siges at være retstridig; i Landstingets Betænkning hedder det ogsaa udtrykkeligt, at den forsætlige Brandstiftelse paa egen Ting kun behandles i Straffeloven, forsaavidt den er sket i retstridig Hensigt, det være sig nu at tilføje anden Mand Skade eller at besvige Brandforsikringen, »og saaledes udgør en egentlig Forbrydelse«. »Er dette ikke Tilfældet, kan Ildpaasættelsen vel have medført en d o g s t o r F a r e og vil mulig ikke kunne hengaa ustraffet, men Forholdet vil da falde ind under Politilovenes Omhu for den almindelige Sikkerhed«.

Den for denne Indskrænkning i Straffelovens Regel i

Forhold til dens Forbillede, Fr. 1841, til Grund liggende Betragtning er formentlig, at der de lege ferenda er en Grundforskel mellem fremmede og egne Objekter, idet Lovgiveren kan forudsætte, at Brandstiftelse i fremmed Objekt altid er en skadelig Handling, men omvendt Antændelsen af egen Ejendom, hvis ikke netop en Forbrydelse tilsigtes, maa antages normalt at have et økonomisk fornuftigt Øjemed. Straffeloven frygter kun i ringe Grad, at »i en befolket By et uassureret (og upantsat?) Gerningsmanden tilhørende Hus opbrændes«, Goos l. c. S. 598. Hvor Gerningsmanden har foretaget Antændelsen under saadanne Omstændigheder, at han maatte v i d e, at Ilden vilde brede sig (ø: at der var ganske overvejende Sandsynlighed herfor) eller at der vilde blive tilføjet Andre Skade, hvilket hyppig med Sikkerhed kan siges netop med Hensyn til Panthaverne eller Forsikringen, jfr. H. R. T. 1889—418, foreligger »anden retstridig Hensigt«, og herved maa Straffeloven mene, at de grelleste Tilfælde, hvor Skade er sket, vil blive ramt; og naar det har været Gerningsmandens Hensigt, at Ilden skulde brede sig, vil Antændelsen selvfølgelig være strafbar (som Forsøg), selv om saadan Udbredelse ikke finder Sted. Hvis herefter Tilfælde af irrationel Mildhed kan forekomme, finder Straffeloven dette mindre betænkeligt, end om en modsat Regel skulde fore til, at Uforsigtighed ved Udførelsen af i sig selv hensigtsmæssige og berettigede Foretagender — saaledes Afbrænding af Hede — skulde belægges med Straffe af stødende Haardhed, fordi der maatte findes at have foreligget Fare for Ødelæggelse af anden Mands Ejendom*).

*) Et Hensyn kan det tillige have været, at Loven ved paa den anførte Maade at bestemme den skadetruende Handling kvalitativt i Stedet for at angive den eventuelle Skade kvantitativt opnaar at drage en ellers vanskelig Grænse nedad for Brandstiftelsen i eget Objekt uden at øve Uret mod Gerningsmanden. Som foran refereret siger Motiverne til K. U., at den Skade, der kan befrygtes, bør være betydelig ikke blot i Værdi, men ogsaa i Omfang. Selv om Fordringen om et Omfang for-

Som foran bemærket omfatter Gerningsmandens Hensigt ved Brandstiftelse i fremmed Objekt normalt mere end det, der anses for tilstrækkeligt til, at Forbrydelsen betragtes som fuldbyrdet, uden at en saadan yderligere Hensigt til at skade bevirker nogen Ændring i Forbrydelsesbegrebet eller bevirker Konkurrence med anden Forbrydelse. Det samme er Tilfældet med Hensyn til Brandstiftelse i eget Objekt, forsaavidt Gerningsmandens Hensigt er at tilføje Tredjemand Skade (»anden retsstridig Hensigt«), og selvfølgelig ogsaa selvom Loven indskrænker Forbrydelsen til kun at omfatte disse Tilfælde. Hvis det kan tænkes, at Gerningsmanden alene har villet tilføje Forsikringen Skade, vil hans Forhold altsaa som Regel falde ind under »anden retsstridig Hensigt«. Men hyppigst vil Gerningsmanden naturligvis selv ønske en Fortjeneste, enten direkte eller ved at blive befriet for sin Pantegæld. Nægtes kan det ikke, at man hermed er naaet ind i en anden Forbrydelses, Bedrageriets, Omraade, og at altsaa Spørgsmaal kan rejses ikke blot om Konkurrence hermed, men endog om der ikke i dette Tilfælde (Goos I. c. 598), naar de konkrete Forhold udelukker enhver Fare for andres Liv og Ejendom, mangler enhver Grund til at behandle Brandstiftelsen som andet end Assurancesvig. Efter det foranførte er det jo ikke tvivlsomt, hvilken Konklusion Forfatteren af disse Linier maa komme til, idet jeg netop har søgt at hævde, at der ikke — naar der i begge Tilfælde bortses fra Faren for Memmeskeliv — er nogen virkelig begrebsmæssig eller praktisk holdbar Forskel imellem det at sætte Ild paa anden Mands isoleret beliggende Ejendom og det at sætte Ild paa sin »egen« Ejendom til Fare for anden Mands betydelige til hver Mursten knyttede Interesse i denne, og Forudsætningen

kastes, hvor en Ildebrand alligevel foreligger, tilsiger Faresynspunktet i Overensstemmelse med den almindelige Opfattelse af Brandstiftelsesforbrydelsens Dimensioner formentlig, at de truede Formuegoder eller Interesser skal være betydelige. Denne ubestemmelige Fordring kan maa ske frafaldes; naar til Gengæld en egentlig skadegørende Hensigt kræves.

— at de konkrete Forhold udelukker enhver Fare for andres »Ejendom« — saaledes ikke holder Stik. Det vil derfor ud fra dette Standpunkt være givet, at Forbrydelsen skal straffes i det mindste som Brandstiftelse. Om der skal være Konkurrence, er formentlig af mindre Interesse; det er en anden Side af, hvad der i Noten foran er kaldet Brandstiftelsesforbrydelsens Dimensioner, at ogsaa en Hensigt til at faa Fordel af den tilsigtede Skade, saaledes som i Hovedtilfældet efter Strfl. § 281 2. Stk., maaske bør absorberes af Brandstiftelsen.

Men er det rigtigt, at der iøvrigt »mangler enhver Grund« til at behandle denne Brandstiftelse som andet end Bedrageri?

Medens de Udvidelser, det rene Faresynspunkt medfører, efter Straffelovens Anskuelse som foran anført kan være betænkelige nok, er der jo ved Brandstiftelse for at besvige Brandforsikringen ikke Tale om, at den gældende Straffelov har et i Forhold til Forslagene i Virkeligheden videre Omraade for det strafbare, men alene om, hvorvidt det er naturligt at anvende den ene eller den anden Bestemmelse paa denne Forbrydelse.

Mange Omstændigheder gør det nu formentlig nødvendigt at fastsætte et højt Minimum for denne alvorlige Forbrydelse. »Det er ikke mindre nødvendigt ved bestemte Straffeminima at betrygge Samfundet imod en Slaphed, der netop under veltænkende Dommere ad en meget naturlig Vej indsniger sig, naar Loven ingen Grænser sætter for Lemfældigheden« (Ørsted). Dette har andetsteds (jfr. Liszt l. c.) givet sig Udslag i, at Brandforsikringssvigen (sammen med et noget beslægtet Forhold) udsøndres som særskilt Delikt med meget kvalificeret Straf og fremrykket Fuldbrydelsesmoment. Men efter Udkastene vilde formentlig (Motiverne burde med Tydelighed have udtalt sig derom) denne Forbrydelse i alle almindelige Tilfælde kun kunne straffes som Forsøg paa Bedrageri (jfr. for T. U.s Vedkommende §§ 248, 254, 255² og § 22 ff), altsaa uden

noget Minimum overhovedet. At Straffen netop her spiller en praktisk betydningsfuld Rolle, kan ikke betvivles. Det er bekendt, at Undersøgelseskommissionernes Virksomhed har været fulgt af paaviselig Nedgang i Brandenes Antal; det er under Krigen fra sagkyndig Side fremhævet, at de høje Ejendomspriser har ført til færre Brande; hvor stor en Del af en saadan Nedgang der falder paa forøget diligentia, kan naturligvis ikke oplyses, men det viser Betydningen af det subjektive Forhold og altsaa af at sætte kraftige Motiver som Modvægt.

Hvad der saaledes under almindelige Omstændigheder vilde være urigtigt, synes mig ganske forkasteligt, hvor Opfattelsen af en Forbrydelse af saa stor Vigtighed har vundet Hævd. Dette forekommer mig at være afgørende imod en Betragtning, der absolut vil gruppere denne Forbrydelse paa samme Maade, som dette skal være sket i en Del fremmede Love. Bag Straffeloven, bag Fr. 26. Marts 1841 staar saadanne Navne, at vi ikke paa Forhaand behøver at betragte det som givet, at de danske Love har Uret. Og denne hævdvundne Opfattelse af Forbrydelsen er ikke noget konstrueret; jeg vover den Paastand, at det netop er den herommeldte Brandstiftelse, der af Almenheden i første Række tænkes paa ved Brandstiftelse, og ikke de enkelte Epidemier, vi har oplevet, med Oprindelse i Vagabondagen eller fra Individuer med pyromane Tilbøjeligheder. Som allerede Straffelovens Motiver forsigtigt siger: det turde ogsaa for Opinionens Skyld være mindre heldigt i Almindelighed at sætte Straffen for det maaske mest praktiske Tilfælde — Ildspaesættelse paa eget Hus — væsentlig lavere end for Ildspaesættelse paa anden Mands Hus.

Om den praktiske Forekomst af disse Forbrydelser og den praktiske Trang til at imødegaa dem kan ingen Tvivl herske.

Det er med Rette, at den almindelige Opfattelse her i Landet tillægger Midlet ved Brandstiftelser, der foraarsages for at indvinde Forsikringssummen, en ganske over-

vejende Indflydelse paa Forbrydelsens Karakteristik. Jeg tror ikke, at en ny Straffelov kan fastholde, at der skal foreligge, hvad der foran er kaldt en konkret Almenfare. Derimod ser Opinionen en Almenfare i anden Forstand ved alle Ildebrande, en mere ubestemt og mere almindelig. Selv om det egentlig ikke kan forudses, kan nogen eller noget altid komme noget til ved en Brand. Man tænke blot paa Slukningsmandskabet, der i vid Omkreds er pligtig at møde. Og Dyrene, der brænder inde, eller befries i lidende Tilstand. Er det træffende at karakterisere alt dette som »Bedrageri«? Skulde Dyrplageriet saa straffes særskilt og kun under de særlige subjektive Forudsætninger derfor, eller er det ikke naturligere, at det alt opsluges af »Brandstiftelsen«, hvori de enkelte Momenter indgaar som i en Helted og her bedømmes netop ikke efter Hensigten og Forsættet alene, men efter den Fare, som Branden maatte frembyde i disse forskellige Henseender.

Og en Forskel mellem dette »Bedrageri« og alle andre er ejendommelig eller næsten ejendommelig, nemlig at det forøves ved en Ødelæggelse af Værdier. Nogle beslægtede Tilfælde kan ganske vist tænkes, jfr. den foran anførte Bestemmelse i tysk Straffelov (om Sænkning af forsikret Plimsoller), men Midlerne er dog saa forskellige som Ild og Vand, og jeg ser ikke, at saadanne nærmest konstruerede Eksempler kan have nogen Indflydelse paa Spørgsmaalet.

Brandstiftelsen er formentlig et udpræget konventionelt Begreb, men bestemt ved i høj Grad reale Hensyn; en udtømmende Kasunistik, hentet ud af Livets Trang, som den ældre Lovgivnings, vil ikke let føre til stødende Resultater, hvorimod der ved Deduktionen fra et Begreb er nogen Fare herfor. I hvert Fald forekommer det mig, at der »mangler enhver Grund« til at behandle den senest omtalte Brandstiftelse anderledes end al anden Brandstiftelse og anderledes, end det gennem Aarhundreder er sket her i Landet.